

ÖZET

LÂPSEKİ VE YÖRESİ AĞIZLARI (İnceleme-Metin-Sözlük)

Birsen DOĞAR

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan YAPICI

2015, 485 sayfa

Türkoloji çalışmalarının ayrılmaz kollarından biri durumundaki ağız çalışmaları, hem çalışma yapılan bölgeye özgü kültürel değerlerin bir ögesi ve taşıyıcısıdır hem de tarih ve etnoloji çalışmalarının yanı sıra Türkçenin fonetik ve morfolojik gelişiminin göstergelerinden biridir.

Bu konu üzerine yapılan çalışmaların hızlanması da çeşitli etkenlerle kaybolmaya başlayan ağız özelliklerinin tespiti açısından önemlidir.

Çanakkale ili de daha önce üzerinde kapsamlı bir çalışma yapılmayan ağız bölgelerinden biridir. Bu çalışmada Çanakkale ili Lâpseki ilçesi köyleri ele alınmıştır. Bu yerleşim yerinin ağız açısından en önemli özelliği hem yörük köylerinin hem de göçmen köylerinin birlikte ve birbirlerine çok yakın olmalarıdır.

Lâpseki ilçesi 2 belde ve 40 köy olmak üzere toplam 42 yerleşim biriminden oluşmaktadır. Lâpseki Belediyesi verilerine göre ilçe merkezinde 10.365, beldelerde toplam 5.884, köylerde toplam 9.592 kişi olmak üzere toplam 26.365 kişi yaşamaktadır.

Bu çalışmada, Lâpseki ilçesi idari sınırları içinde yer alan söz konusu yerleşim birimlerinin ağız özellikleri incelenmiştir. Çalışma *İnceleme, Metin ve Sözlük* bölümlerinden meydana gelmiştir. *İnceleme* bölümünde bölgenin kısaca tanıtıldığı *Giriş* bölümü ile fonetik ve morfolojik özelliklerin ele alındığı *Ses Bilgisi* ve *Şekil Bilgisi* bölümleri yer almaktadır. Ardından, bölgeye mahsus ağız özelliklerinin kısaca özetlendiği *Sonuç* bölümü gelmektedir. *Metinler* bölümünde, sahadan derlenen ve çevriyazı işaretlerine aktarılan 54 metin bulunmaktadır. *Sözlük* bölümünde de ses, şekil veya anlam bakımından farklı olan kelimeler metin ve satır numarasıyla birlikte verilmiştir.

Bölge adını verdiğimiz bu çalışma, hem Çanakkale ili bünyesinde bulunan ağız özelliklerinin hem de dil verileri aracılığıyla korunmuş kültürel özelliklerin bir bölümünün de olsa tespiti açısından önemlidir. Ayrıca, ileride yapılması planlanan ağız atlasları için de bir referans teşkil edebilir.

ANAHTAR KELİMELEER: Ağız, Ağız incelemesi, Ağız bölgesi.